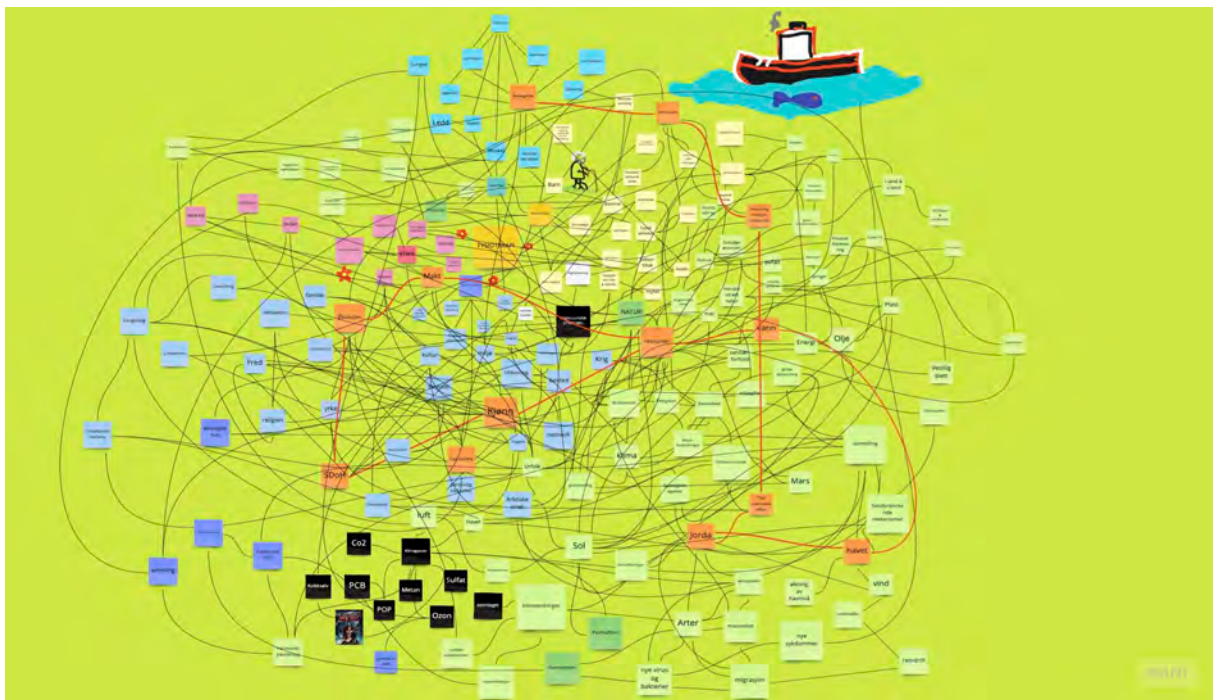

SPEKULATIV FIKSJON FOR FREMTIDIGE FYSIOTERAPIER

SPEKULATIV FIKSJON FOR FREMTIDIGE FYSIOTERAPIER

PHYSIOPUNK: SPEKULATIV FIKSJON FOR FREMTIDIGE FYSIOTERAPIER

Filip Maric, Liv Nikolaisen, Åse Bårdsen, *Bachelorprogrammet i fysioterapi, Institutt for helse- og omsorgsfag, UiT Norges arktiske universitet.*

Dagens sosiale og miljømessige kriser er dypt forbundet med hverandre. Miljø- og bærekraftsutdanning blir derfor stadig mer integrert i internasjonale folkehelse- og helsepersonellutdanninger (Barna, Maric, Simons, Kumar & Blankestijn, 2020). Den norske «Forskrift om nasjonal retningslinje for fysioterapeututdanning» støtter integrering av disse temaene og sier at fysioterapeuter «skal [...] bidra på gruppe- og systemnivå for å fremme folkehelsen og samfunnets bærekraft

[...] med kompetanse i tverrfaglige og målrettede samarbeidsprosesser innenfor helse- og omsorgssektoren og i andre sektorer [...] for å møte samfunnets eksisterende og fremtidige behov» (Forskrift om nasjonal retningslinje for fysioterapeututdanning, 2019).

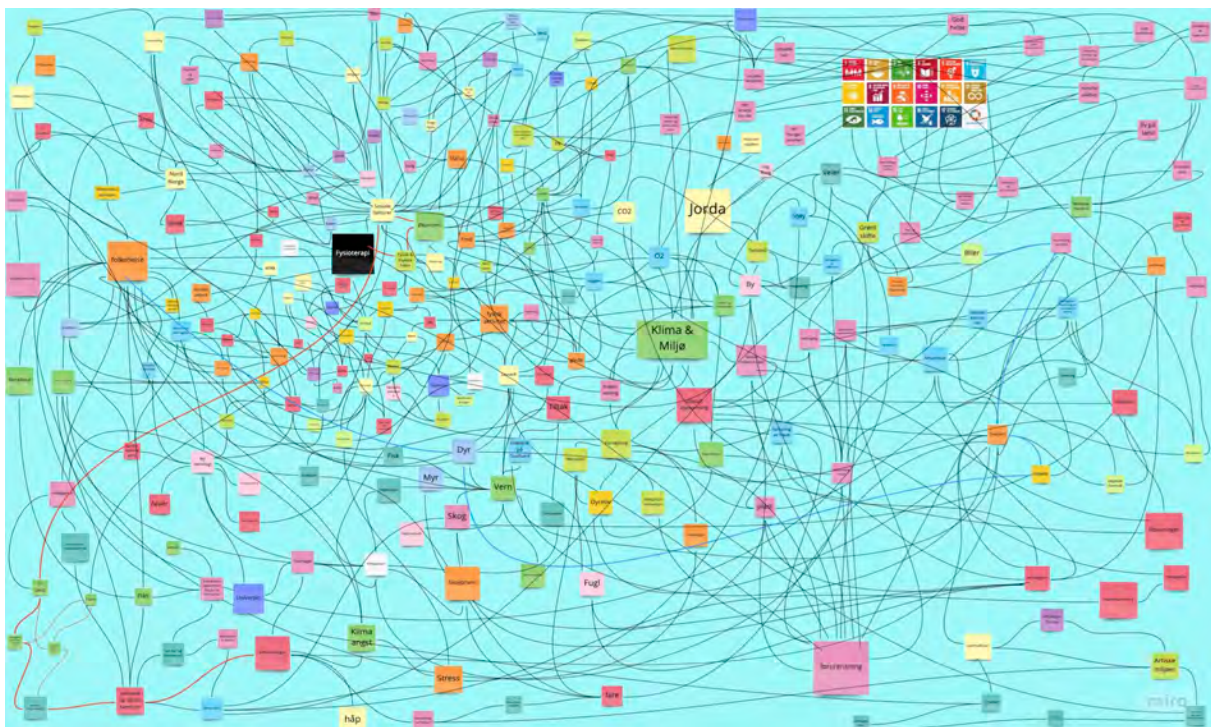
Ved Bachelorprogrammet i fysioterapi ved UiT Norges arktiske universitet har vi i år utviklet et nytt emne i folkehelse for våre førsteårsstudenter. I tråd med signalene i de nye retningslinjene for

fysioterapeututdanning har vi integrert undervisning om sosiale, miljømessige og miljørelaterte helseproblemer for å inspirere studentene til å forestille seg nye roller og fremtider for helsepersonell.

Dagens sosiale, miljømessige og helsemessige utfordringer krever systemtenkning som kjernekompetanse (Faerron Guzmán et al, 2021). Vi utarbeidet en modul med undervisning over fem dager. De første fire dagene ønsket vi at studentene gradvis skulle utvide sin forståelse av kompleksiteten mellom helse, samfunnsforhold, helse-vesen og fysioterapi. Studentene laget et digitalt kart som illustrerte alt de hadde lært i og om fysioterapi så langt i løpet av 1. og 2. semester. I løpet av de neste tre dagene vokste kartet i takt med studentenes økende kunnskaper. Sentrale tema i undervisningen var sosiale og økologiske helse-determinanter, deres globale og lokale (nordnorske og arktiske) uttrykk og relevans, samt frem-

voksende felter som environmental physiotherapy, planetary health, bærekraftig helse og FNs agenda 2030 og bærekraftsmålene.

FN Agenda 2030 fremhever behovet for dristig transformativ endring og bidrag fra alle sektorer i samfunnet for å oppnå bærekraftsmålene (UN, 2015). For å oppnå endring og implementere løsninger som yter rettferdighet til utfordringene vi står ovenfor, kreves det omfattende innovasjon og tverrfaglig samarbeid. Dette igjen fordrer kreative visjoner som kan drive forandringsprosessene mot sunne, rettferdige og bærekraftige fremtider. Spesielt er det blitt hevdet at fantasi kan utvikle evnen til å forutse fremtidene, i stedet for å reagere på krise (Wyborn, et al., 2020). I tillegg er det å kunne se for seg positive og ønskelige fremtider et viktig skritt i å skape en felles forståelse og forpliktelse som muliggjør trans-formasjoner i en verden

definert av kompleksitet, mangfold og usikkerhet (Pereira, et al. 2018).

Da vi utviklet eksamen for emnet, hentet vi inspirasjon fra ulike sjangere innenfor kreativ skriving som søker å svare på dagens kriser og utvikle fortellinger om ønskelige fremtider for helsevesenet og samfunnet generelt (Fernando, et al., 2019; Malpas, 2021). For å gjøre studentene i stand til å skrive innenfor denne sjangeren, arrangerte vi et skriveverksted på dag 5. Der introduserte vi sjangere som science-fiction, klima- og økofiksjon, solarpunk og hopepunk (hvor begrepet punk brukes for radikalt forskjellige, men håpefulle fremtider). Gjennom høytlesning av historier, og en rekke andre øvelser fikk studentene hjelp til å skrive fremtidsfortellinger og komme i gang med eksamenstekstene sine.

Et vesentlig poeng med eksamensoppgaven var at studentene skulle skrive fiktive historier om fremtidig fysioterapi. Fortellingene skulle handle om mer enn fysisk aktivitet og arbeidsplassintervensjoner, noe som kanskje kan regnes som tradisjonelle folkehelseiltak innenfor fysioterapifaget. Studentene skulle se for seg fremtider der fysioterapeuter jobbet for å løse sosiale og miljømessige problemer direkte, mens de bare indirekte tok hensyn til samtidige fordeler for menneskers helse og funksjon. Utgangspunktet for fortellingene skulle være kartet studentene hadde laget underveis. Vi kalte det for en spindelweb og fikk studentene til å øve på å følge ulike tråder i nettet for å se sammenhenger mellom de ulike elementene i

veven. Studentene hadde fylt inn kunnskap om temaene i kartene, og litteratur i form av kilder og referanser ble derfor ikke vektlagt i historiene. Vi rådet dem også eksplisitt til ikke å bekymre seg for om visjonene de så for seg ville være realistiske eller gjennomførbare i nåtiden, men til å bruke fantasien og kreativiteten i så stor grad som mulig.

I etterkant av innleveringen fortalte flertallet av studentene at de var veldig tilfredse med den visuelle tilnærmingen til systemtenkning, og at de følte seg bemyndiget av tillatelsen til og kravet om å være kreative. De innleverte oppgavene omfattet et kreativt og mangfoldig utvalg av idéer for fremtidige fysioterapier knyttet til sosiale og miljømessige problemer. Studentenes historier inkluderte visjoner om transformative former for byliv på og under land og vann, urfolks ledelse i helsearbeid, innsats for tilgjengeligheten av ren luft og grønn infrastruktur, sivilisasjon og fysioterapi på Mars, sameksistens med flere arter, kunstig intelligens, robotikk og mye mer.

Vi ønsker å dele noen av studentenes fantastiske visjoner og vi er glade for at vi i samarbeid med studentene kan dele åtte utvalgte fremtidsfortellinger. Fortellingene er valgt ut fordi de i stor grad følger retningslinjene for oppgaven, samtidig som vi oppfattet dem som spesielt meningsfulle både hver for seg og samlet. I denne introduksjonsteksten har vi forsøkt å beskrive den spesielle konteksten fortellingene ble skrevet i, og det er viktig både for oss og studentene at historiene leses med

følgende i tankene: For det første er detaljer om helse og sykdom, sosiale faktorer, økologi og teknologi ikke nødvendigvis helt nøyaktige. For det andre er det viktig å få fram at målet med emnet ikke var å utvikle perfekte løsninger på sosiale og miljømessige problemer. Til slutt vil vi føye til at dette introduksjonsemnet følges opp av et fordypningsemne på tredje studieår som vil gi studentene muligheten til å utvikle ideer om «mer realistiske» fremtidige tiltak innenfor folkehelse. Historiene i dette utvalget handler om noe ganske annet.

Historiene i dette utvalget re-presenterer studentenes første skritt for å finne en vei gjennom en kompleks virkelighet innenfor helsefeltet, samtidig som forbindelser mellom helse, samfunn og miljø trer frem. De veksler mellom en orientering mot individuell helse og et bredere samfunns- og folkehelseperspektiv, mens de utvikler sine tanker om begge deler. Selv om de fremtider studentene beskriver er svært innovative og utforskende, knytter de tilbake til nåværende initiativer og sammenhenger på forskjellige måter (Pereira et al., 2018). Historiene knytter sammen opparbeidet kunnskap om anatomi, fysiologi, bevegelse og mer, med sosiale og miljømessige problemer. I denne prosessen stiller studentene også spørsmål til de globale verdiene og handlingene som har forårsaket dagens sosiale, miljømessige og helsekriser, inkludert paradokser og problemer som hjemsøker faget fra fysioterapiens fortid og i sin nåværende form.

Fysioterapiyrket har alltid vært under endring og viktigheten av fagutvikling har vært et kontinuerlig diskusjonstema blant fysioterapeuter. Samtidig tar endring noen ganger svært lang tid, og prosessen blir i mange tilfeller møtt av motstand fra deler av faget. I en verden sterkt påvirket av og noen ganger til og med levd gjennom sosiale medier, blir nye og forskjellige ideer, mennesker og verdier noen ganger også møtt med betydelig fiendtlighet. Å skrive og lese fiktive historier er utvilsomt fortsatt veldig nytt og «annerledes» i fysioterapisammenheng. Det vil virke rart, og for noen til og med galt, men samtidig er fremtidsfortellinger et vel etablert verktøy for innovasjon i mange andre felt.

Studentene våre viser mot ved å dele historiene sine med oss og den bredere offentligheten. I jakten på nye fremtider uttrykker de sin frykt, sine verdier og håp, for fremtiden, for seg selv, for deres fremtidige arbeid som fysioterapeuter, og for fysioterapiyrket generelt. I noen historier føles det som om en sterk motivasjon og en ny og større følelse av handlefrihet og handlingsmuligheter vokser frem. I denne forstand er alle disse historiene også dypt personlige. Derfor ber vi om og håper at leserne vil behandle dem med respekt og takknemlighet, uavhengig av hva de mener om historiene eller konteksten de oppsto i. I alle tilfeller er det vårt ansvar som faglærere, og eventuelle spørsmål eller kritikk bør rettes mot oss. Vi har utviklet denne modulen på grunnlag av aktuell forskning og utvikling innen folkehelse og utdanning og ønsker velkommen en

konstruktiv diskusjon om vår innsats for å levere best mulig opplæring for våre unge kollegaer.

Hver historie introduseres med et kort avsnitt med ytterligere informasjon om sin spesifikke kontekst av sosiale, miljømessige og helsemessige tanker og spørsmål, og med noen refleksjoner om hvordan det kan inspirere til vår tenkning i dag. Ved å strekke seg utover det kortvarig realistiske, var det implisitte og kanskje viktigste målet med denne øvelsen å inspirere mennesker som tør å tenke og tør å drømme, som tør å være kreative. Dette er grunnlaget for den kognitive flek-

sibiliteten og lekenheten som trengs for vesentlige transformasjoner mot bærekraft i en verden definert av kompleksitet, mangfold og usikkerhet (Pereira, et al. 2018).

Som serie hjelper disse åtte historiene oss å stille spørsmål ved hva fysioterapi har vært før, er for øyeblikket, og enda viktigere, hva det kan være i fremtiden. Vi håper at historiene samlet i denne serien vil bidra til en diskusjon om forskjellige fremtider for fysioterapi og helsetjenester, fylt med kreativitet og omsorg for helse for alle vi deler jorden med.

REFERENCES

Barna, S., Maric, F., Simons, J., Kumar, S. & Blankestijn, P.J. (2020): Education for the Anthropocene: Planetary health, sustainable health care, and the health workforce, *Medical Teacher*, 42(10): 1091-1096. doi:10.1080/0142159X.2020.1798914

Berry, H. L., Waite, T. D., Dear, K. B. G., Capon, A. G., & Murray, V. (2018). The case for systems thinking about climate change and mental health. *Nature Climate Change*, 8(4), 282-290. doi:10.1038/s41558-018-0102-4

Fernando, J.W.; O'Brien, L.V.; Judge, M.; Kashima, Y. More Than Idyll Speculation: Utopian Thinking for Planetary Health. *Challenges* 2019, 10, 16. doi:10.3390/challe10010016

Forskrift om nasjonal retningslinje for fysioterapeututdanning. (2019). Forskrift om nasjonal retningslinje for fysioterapeututdanning (FOR-2019-03-15-410). Lovdata. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-03-15-410>

Guzmán, C. A. F., Aguirre, A. A., Astle, B., Barros, E., Bayles, B., Chimbari, M., . . . Zylstra, M. (2021). A framework to guide planetary health education. *The Lancet Planetary Health*. doi:10.1016/s2542-5196(21)00110-8

Malpas, I. (2021). Climate fiction is a vital tool for producing better planetary futures. *The Lancet Planetary Health*, 5(1), E12-13. doi:10.1016/s2542-5196(20)30307-7

Pereira, L. M., Hichert, T., Hamann, M., Preiser, R., & Biggs, R. (2018). Using futures methods to create transformative spaces: visions of a good Anthropocene in southern Africa. *Ecology and Society*, 23(1). doi:10.5751/es-09907-230119

UN (2015). Transforming Our World, the 2030 Agenda for Sustainable Development. General Assembly Resolution (United Nations). A/RES/70/1. New York: United Nations Publishing; 2015.

Wyborn, C., Davila, F., Pereira, L., Lim, M., Alvarez, I., Henderson, G., . . . Woods, E. (2020). Imagining transformative biodiversity futures. *Nature Sustainability*, 3(9), 670-672. doi:10.1038/s41893-020-0587-5